

Усе мастацтвы «размаўляюць» з намі, глядачамі і слухачамі, з дапамогай сродкаў выразнасці: колеру, формы, лініі, мелодыі, рытму, пластыкі. Але, аказваецца, віды мастацтва могуць весці размову і паміж сабой.

Уважліва прыслухоўваючыся адзін да аднаго, віды мастацтва ўзаемаўзбагачаюцца: чэрпаюць новыя ідэі, запазычваюць новыя мастацкія элементы. Так узнікаюць новыя віды мастацтва.

Такім чынам, важным робіцца дыялог мастацтваў.

§ 6. ДЫЯЛОГ МАСТАЦТВАЎ

У дыялог адзін з адным уступаюць многія віды мастацтва. У адным з іх могуць прымяняцца сродкі выразнасці другога. Напрыклад, у жывапісе — сродкі выразнасці музыкі, а ў музыцы — сродкі выразнасці жывапісу. Дыялог дазваляе аўтарам больш ярка і эмацыянальна раскрываць мастацкія вобразы, тэмы, ідэі. Гэта ўзбагачае сродкі мастацкай выразнасці кожнага віду мастацтва: музыка робіцца «жывапіснай», а архітэктура і жывапіс — «гучнымі».

Жывапіс і музыка. Адчуванне «музычнасці» жывапісных кампазіцый ствараюць не толькі вобразы і сюжэты, прапрацоўка формаў намалёваных мадэляў або прадметаў, але і колеравая гама, характар мазкоў. У гучных фарбах карціны «Дама ў садзе Сант-Адрэс» французскага жывапісца Клода Манэ чуюцца пералівы

Дыялог — размова, абмен выказваннямі і думкамі.

Клод Манэ.
Дама ў садзе Сант-Адрэс

мелодыі лета. Сінія, чырвоныя, жоўтыя, зялёныя колеравыя плямы, нібы раскіданыя па палатне, гарманічна зліваюцца ў меладычны напеў. Сузіраючы прыгажосць прыроды, дама ў белым адзенні запрашае гледача атрымаць асалоду ад музыкі летняй пары.

Скульптура і музыка. Пластыка формаў у спалучэнні з «музычнасцю» кампазіцыі атрымала ўвасабленне ў помніку фінскаму кампазітару Яну Сібеліусу. Скульптурны твор складаецца з дзвюх самастойных частак, аб'яднаных толькі пастаментам (скалой). Такі арыгінальны прыём дазваляе аўтару стварыць непаўторны мастацкі вобраз. Першая частка кампазіцыі ўяўляе сабой партрэт творцы.

Ён, здаецца, стварае мелодыю, якая напаўняе ўсю прастору парку разнастайнымі гукамі. Другая частка — арган са шматлікіх труб. Пры подыху ветру яны выдаюць гукі, якія аддалена нагадваюць фрагменты музычных твораў кампазітара.

Скульптура і танец. Пластыка — галоўны сродак выразнасці не толькі ў скульптуры, але і ў харэаграфічным мастацтве. Аднак гэта іншая пластыка. У скульптуры з дапамогай пластычнай прапрацоўкі матэрыялу мастак стварае статычныя вобразы, быццам адлюстраваныя на фотаздымку, а ў танцы пластычныя рухі выканаўцаў нараджаюць дынамічныя вобразы. Танцавальная пластыка здольная перадаць характар вобраза і тое, як ён змяняецца на працягу ўсяго харэаграфічнага твора.

Скульптура танцоўшчыцы, якую выканаў у мармуры італьянскі майстар Антонія Канова, увасабляе грацыю і вытанчанасць. Лёгкае адзенне, што нагадвае старажытнагрэчаскі хітон, падкрэслівае элегантнасць рухаў мадэлі. Выконваючы танцавальную кампазіцыю, артыстка рухаецца наперад. Ствараецца ўражанне, быццам яна зараз сядзе са сцэны да гледача, зачароўваючы яго танцавальнымі рытмамі.

Эйла Хільтунен.
Помнік Яну Сібеліусу
(Хельсінкі, Фінляндыя)

Антонія Канова.
Танцоўшчыца

Архітэктура, скульптура, музыка.

Трыумф гукаў адчуваецца ў мастацкім вобразе будынка Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь. Дынамічныя формы збудавання адлюстроўваюць рытм і палётнасць мелодыі архітэктурнага вобраза. У навакольнай цішыні чуецца гук фанфар, пад якія выходзяць на сцэну артысты тэатра.

Скульптуры, устаноўленыя на фасадах, дапаўняюць мастацкі вобраз будынка тэатра музычнай сімволікай. Над уваходам узвышаецца скульптурная група на чале з апекуном мастацтва Апалонам, які трымае ў руках вянкi. Паабাপал яго — музы, якія трубяць, услаўляючы мастацтва. Аб'ядноўвае кампазіцыю выкананая ў бронзе стужка з нотным станам.

Іосіф Лангбáрд.
Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь
(г. Мiнск)

Дзякуючы дыялогу розных відаў мастацтва ствараюцца ўмовы для нараджэння новых вобразаў, настрояў і характараў.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Уважліва разгледзьце выявы твораў мастацтва ў параграфі і электронным дадатку. Якія асацыяцыі з'явіліся ў вас пад уражаннем ад гэтых твораў?

2. Паслухайце ў электронным дадатку асноўную тэму першай часткі Канцэрта № 1 для фартэпіяна з аркестрам Пятра Чайкоўскага, якая гучыць у партыі аркестра і ў партыі саліста. Паразважайце, як дыялог праяўляецца ў жанры канцэрта.

ТВОРЧАЯ МАЙСТЭРНЯ

3. У гістарычным цэнтры горада Мінска ёсць унікальная лаўка Міхала Клеафаса Агінскага. Мінчане называюць яе музычнай лаўкай. Калі на яе прысесці, можна пачуць знакі паланэз Агінскага «Развітанне з Радзімай». Выканана лаўка з металу. На спінцы адлюстраваны герб роду Агінскіх. Якія віды мастацтва, на ваш погляд, уступілі адзін з адным у дыялог?

Уявіце, што вы праектуеце для свайго горада, пасёлка музычныя лаўкі. Якія творы беларускіх кампазітараў і выканаўцаў вы ўключылі б у гэты праект? Выканайце эскіз такой лаўкі на лісце фармату А4, раскажыце пра вашу ідэю аднакласнікам.

Вадзім Мацкевіч.
Музычная лаўка
Міхала Клеафаса
Агінскага (г. Мінск)

§ 7. САДРУЖНАСЦЬ МАСТАЦТВАЎ

Садова-паркавае мастацтва. Многія віды мастацтва, узбагачаючы і дапаўняючы адзін аднаго з дапамогай сродкаў мастацкай выразнасці, аб'ядноўваюцца ў цалкам новыя садружнасці. Найбольш яркім прыкладам такой садружнасці з'яўляецца *садова-паркавае мастацтва* — мастацтва стварэння садоў і паркаў.

Вакол палаца Радзівілаў у горадзе Нясвіжы размешчаны ўнікальны парк. Цэлая чарада выразных формаў, утвораных дарожкамі, масткамі і разнастайнымі раслінамі, разлічана на павольныя прагулкі. Паркавае абрамленне надае пабудовам новы маляўнічы фон, своеасаблівую мудрагелістую раму. Дзякуючы гэтаму паляпшаецца ці нават змяняецца ўражанне ад архітэктурнага комплексу. Строгія формы палаца змякчаюцца плаўнымі лініямі дрэў. Цёплая колеравая гама палацавых сцен узбагачаецца фарбамі лістоты і